

Kadın Basketbolcularda Karakterin, Taktiksel Beceriye Etkisi

The Effect of Character to the Tactical Skill on Women's Basketball Players

Coşkun YILMAZ¹, Doğa COMBA², Özgür BOSTANCI³

ÖZ

Çalışmanın amacı farklı lig seviyelerindeki profesyonel kadın basketbolcularda, karakterin taktiksel beceri düzeylerine etkisinin incelenmesidir. Nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli ile tasarlanmıştır. Çalışmada 2021-2022 basketbol sezonunda aktif spor hayatına devam eden kadın basketbolcular katılmıştır. Çalışmaya katılan farklı lig seviyelerindeki Kadın basketbolcularda veriler, Google Form ve yüz yüze görüşme yöntemiyle toplanmıştır. Katılımcılardan araştırmacı tarafından geliştirilen, demografik bilgi formu, Elferink-Gemser ve ark.(2004) tarafından geliştirilen ve Türkçeye uyarlaması Yarayan ve ark. (2019) tarafında yapılan sporda taktiksel beceriler envanteri ve Jang (2013) tarafından geliştirilen Türkçe' ye uyarlaması Görgüt & Tuncel (2017) tarafından yapılan sporda karakter ölçekleri kullanılmıştır. Çalışmada lig düzeyinin taktiksel beceri düzeylerini etkilediği sonucuna varılmıştır ($p<0,05$). Türkiye kadın basketbol süper ligi sporcularının pozisyon alma, top hareket bilgisi, rakiplerini tanıma ve değişen durumlarda hareket alt boyutlarında diğer lig düzeylerinden daha yüksek puanlar aldıkları belirlenmiştir ($p<0,05$). Lig düzeyini sporda karakter alt boyutlarından merhamet, sportmenlik, adalet ve karakter toplam puanının etkisinin olmadığı ($p<0,05$), dürüstlük ve anti-sosyal alt boyutlarını ise etkilemediği ($p>0,05$) sonucuna ulaşılmıştır. Mevkiinin sporda karakter alt boyutları ve sporda taktiksel beceri düzeylerine etkisinin olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$). Sonuç olarak kadın basketbolcularda lig düzeyi arttıkça taktiksel beceri düzeylerinin arttığı görülürken, karakter puanlarının ise etkisinin olmadığı sonucuna varılmıştır. Mevkiinin karakter alt boyutları ve taktiksel beceri düzeylerine etkisi görülmemiştir.

Anahtar Kelimeler: Kadın Basketbolcular, Karakter, Taktiksel Beceri

ABSTRACT

The purpose of the study is to examine the character's influence on tactical skill levels in professional women basketball players at different league levels. It was designed with a relational scanning model from quantitative research methods. Women's basketball players who continued active sports during the 2021-2022 basketball season participated in the study. In the different league-level Women's basketball players who participated in the study, data was collected through Google Forms and face-to-face discussion. The demographic information form developed by the researcher from the participants, developed by Elferink-Gemser et al. (2004) and adapted to Turkish by Yarayan et al. (2019) inventory of tactical skills in sports, and Jang (2013) and adapted into Turkish by Görgüt & Tuncel (2017), character scales were used in the sport. In the study, it was observed that league level affected tactical skill levels ($p<0.05$). It was observed that Turkish women's basketball super league athletes got higher scores than other league levels in the sub-dimensions of positioning, ball movement knowledge, recognizing their opponents, and moving in changing situations ($p<0.05$). It was observed that the league level was affected by the sub-dimensions of compassion, sportsmanship, justice, and character in sports ($p<0.05$), while it did not affect the honesty and anti-social sub-dimensions ($p>0.05$). There was no effect of position on character sub-dimensions in sports and tactical skill levels in sports ($p>0.05$). As a result, as the league level increased in female basketball players, it was observed that tactical skill levels increased, and character scores had no effect. There was no effect of position on character sub-dimensions and tactical skill levels

Keywords: Female Basketball Players, Character, Tactical Skill

Gümüşhane Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan (Sayı: E-95674917-108.99-86712, Karar no:2022/2) gerekli onay alınmıştır.

¹ Dr. Öğr. Üyesi Coşkun YILMAZ, Beden Eğitim ve Spor, Gümüşhane Üniversitesi, Kelkit Aydın Doğan MYO, Yönetim ve Organizasyon Bölümü, Spor Yönetim Pr. coskun.yilmaz@gumushane.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2826-1566

² Doğa COMBA, Beden Eğitim ve Spor, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitim ve Spor Anabilim Dalı doğa.comba_08@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-9684-7403

³ Doç. Dr. Özgür BOSTANCI, Beden Eğitim ve Spor, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Yaşar Doğu Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitim ve Spor Öğretmenliği Bölümü, bostanci@omu.edu.tr ORCID: 0000-0002-7952-1014

İletişim / Corresponding Author:
e-posta/e-mail:

Coşkun YILMAZ
coskun.yilmaz@gumushane.edu.tr

Geliş Tarihi / Received: 26.09.2023
Kabul Tarihi/Accepted: 17.03.2023

GİRİŞ

Sporun bireyler üzerindeki en önemli sosyal amacı; toplumsal görev ve sorumluluklarının bilincinde, bedensel sağlığı ve ruhsal sağlığı yerinde, erdem sahibi, ahlaklı, takım arkadaşlarıyla işbirliği içerisinde olan, müzakere ve ahlaki çatışmalarda çözüm üretebilen, adaletli, sportmen, ekip sadakati olan ve ekip çalışması yürütebilen, karar verme yeteneği gelişmiş, karakterli, çalışkan, kültür seviyeleri yüksek bireyler yetiştirerek çağdaş ve modern bir toplum yaratmaktır. ^{1,2} Dolayısıyla iletişim kurmakta olduğu büyük kitle sebebiyle sporcunun karakterinin de adil, dürüst, merhametli ve sosyal yapıya sahip olma gibi değerler içerisinde şekilleneceği ve bu değerlere ilişkin düzeylerinin yüksek seviyede olması spor alanlarında meydana gelen sorunlarla mücadele edebilmesine, profesyonelleşebilme sürecinin başlayabilmesine ve bunun yanında sporculuk hayatının düzen içerisinde ve verimli bir şekilde ilerleyebilmesine katkı sağlayacağı varsayımını güçlendirmektedir. ³

Sporda sosyal ve ahlaki karakter olarak iki farklı türde karakter değeri vardır. Tipik sosyal karakter değerleri sadakat, özveri, fedakârlık, takım çalışması ve iyi vatandaşlığı, ahlaki değerler ise dürüstlük, adalet, adil oyun, adalet ve sorumluluğu içerir. ^{2, 4-6} Spor profesyonel amaçla yapıldığında sportmenlik dışı davranışların gelişmesine neden olmaktadır. ⁷ Spor eğitimcileri ise, sporun karakter gelişimine önemli katkıları olduğunu ifade eder ve buna bağlı olarak spor yapan bir kişinin içinde adalet, dürüstlük, merhamet, sosyallik ve kendini kontrol etme gibi özellikleri barındıran sportmenlik özelliklerinin gelişmesi beklenir. ^{6,8-9}

Sporda önemli olan doğru eylemin doğru bir zamanda yapılması ve sergilenen performansın başarılı olabilmesi için ise oyunun iyi bir şekilde kavranması gerekmektedir. Bunun yanında oyunu doğru okumak ve buna paralel olacak şekilde tepki vermek, optimal performans açısından önemli bir yere sahiptir. Nitekim yapılan araştırmalar içerisinde rekabetin olduğu spor branşlarında, sporcunun çok daha yüksek düzeylerde performans sergileyebilmesi için iyi gelişmiş teknik ve fizyolojik özelliklerin yanında, iyi bir karaktere, gelişmiş taktiksel beceri düzeyine ve karar verme yeteneğine de ihtiyaçları olduğunu belirtmektedir. ^{2,10-12}

Sporcuların karakter düzeyleri antrenman veya müsabaka ortamında yüksek taktiksel beceri ortaya koymalarında etkin rol oynamaktadır. Çünkü spor karakteri mücadele etmeyi gerektirir. Karakter düzeyleri yüksek olan sporcular, takım içi birlikteliğe, disipline, takım içi iletişime ve sorumluluk bilincine sahiptirler. Spor türüne göre spor karakteri değişmektedir. Karakter kavramı bulunduğu ortamın değer yargılarına göre şekillenir. ³ Yapılan literatür taramasında bir çok farklı spor branşında sporda karakter başlığı ile çalışmalar yapılmıştır. ^{2- 4, 6, 9, 11} Farklı psikolojik ölçeklerin kadın basketbolcular üzerinde kullanıldığı çalışmalarda sporda karakter ve sporda taktiksel beceri düzeyleri ile ilgili çalışmalara rastlanılmamıştır. ¹³⁻¹⁶ Profesyonel kadın basketbolcularda sporda karakterin sporda taktiksel beceri düzeylerini etkileyip etkilemeyeceği sorusu hala cevaplanmamıştır. Eldeki tüm bu bilgiler ışığında bu çalışmanın amacı profesyonel kadın basketbolcularda karakterin taktiksel beceriye etkisinin incelenmesidir.

MATERYAL VE METOT

Çalışmanın Modeli

Bu çalışmanın amacı farklı lig seviyelerindeki profesyonel kadın basketbolcularda, karakterin taktiksel beceri

düzyelerine etkisini tespit edebilmek için nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli ile tasarlanmıştır. Bu modelde iki veya daha fazla değişken arasındaki değişimin varlığını belirlemek amaçtır. ¹⁷

Araştırma Grubu

Araştırma grubu belirlenirken, "Kolaylıkla Bulunabileni Örneklem" yönteminden yararlanıldı. Araştırmada 2021-2022 basketbol sezonunda aktif spor hayatına devam eden 18-35 yaş arası profesyonel kadın basketbolcular (Kadınlar bölgesel basketbol ligi, Türkiye kadınlar basketbol ligi ve Türkiye kadın basketbol süper ligi) katılmıştır. Çalışmamıza katılan kadın basketbolcuların tanımlayıcı bilgileri Tablo 1. de gösterilmiştir.

Tablo 1. Tanımlayıcı Bilgiler

		Lig düzeyi		
		Kadınlar Böl. Bask. Ligi (n:77)	Türkiye kadınlar basketbol ligi (n:100)	Türkiye Kadın Basketbol Süper ligi (n:29)
Yaş	18-21	47	24	7
	22-25	19	32	9
	26-29	5	16	7
	30 +	6	28	6
Vücut ağırlığı	45-60	27	22	4
	61-70	30	40	16
	71-80	15	29	1
	81-90	5	9	8
Boy uzunluğu	155-165	12	6	1
	166-175	37	36	12
	176-185	22	45	11
	186+	6	13	5
Milli olma	Evet	8	51	16
	Hayır	70	49	13
Medeni durum	Bekâr	74	82	27
	Evli	4	18	2
Mevki	Guard	17	11	6
	Şutör guard	23	23	7
	Pivot	8	9	4
	Uzun Forvet	14	35	5
	Kısa Forvet	16	22	7
Gelir durumu	Düşük gelir	31	15	6
	Orta gelir	36	52	8
	Yüksek gelir	11	33	15
Dominant el	Sağ	67	88	23
	Sol	11	12	6
%		37,4	48,5	14,1

Veri Toplam Araçları

Araştırmaya katılan farklı lig seviyelerindeki Kadın basketbolcularda veriler, Google Form ve yüz yüze görüşme yöntemiyle toplandı. Verilerin toplanması sürecinde, çalışma hakkında bilgi ve ölçekler sosyal ağlar (Instagram, Facebook ve Whatsapp) aracılığıyla katılımcılara iletildi. Katılımcılardan araştırmacı tarafından geliştirilen, demografik bilgi formu, sporda taktiksel beceriler envanteri ve sporda karakter ölçeklerini doldurmaları istendi.

Kişisel Bilgi Formu

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırma Helsinki Deklerasyonu Kriterlerine uygun olarak yapılmış ve araştırma öncesi Gümüşhane Üniversitesi Etik Kurulunda 23/03/2022 tarihli 2022/2 (E-95674917-108.99-86712) karar sayılı izin alınmıştır. Kullanılan ölçeklerin Türkçe uyarlamalarını yapan yazarlarda ölçek kullanım izinleri mail aracılığıyla alınmıştır.

Çalışmaya katılan Kadın basketbolcularda, araştırmanın amacına uygun geliştirilen ve hazırlanan 10 sorudan oluşan (yaş, boy, vücut ağırlığı, eğitim durumu, medeni durum, milli olma durumları, gelir durum, mevkii, dominant el) kişisel bilgi formunu doldurdu.

Sporda Taktiksel Beceriler Envanteri (STBE)

Sporda Taktiksel Beceriler Envanteri futbol, basketbol, hentbol vb. gibi mücadele sporlarında oyuncuların taktiksel beceri düzeylerini belirlemek için Elferink-Gemser

ve arkadaşları (2004) tarafından geliştirildi.¹⁸ Türkçeye uyarlamasını, Yarayan ve ark. (2019) tarafından yapılan envanterin orijinal formu 6'lı likert tipi ((1 "Çok Zayıf" ve 6 "Mükemmel") olmakla beraber ölçek 4 alt boyut ve 22 maddeden oluşmaktadır.¹⁹ Ölçekte alınacak puanların yüksekliği sporunun taktiksel becerilerinin iyi olduğunu göstermektedir. Ölçek toplu ve topsuz taktiksel hareketleri de ayırmaktadır.¹⁸ Pozisyon Alma ve Karar Verme (PAKV) 1-9 soru, Top Hareketlerine Dair Bilgi Sahibi Olma (THB), 10-13, Rakiplerini Tanıma (RT), 14-18. Değişen Durumlarda Hareket Etme (DDH) ise 19-22. Madde ki sorulardan hesaplanmaktadır. Çalışmamızda ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik kat sayısı değeri $\alpha=0.912$ olarak hesaplanmıştır. Çalışmamızda kullanılan sporda taktiksel beceri ölçeğinin güvenilirlik test sonuçları Tablo 2'de sunulmuştur.

Sporda Karakter Ölçeği (SKÖ)

Jang (2013) tarafından geliştirilen Spor Karakter Ölçeğinin (Sport Character Scale), Türkçe'ye uyarlaması Görgüt & Tuncel (2017) tarafından yapılmıştır.^{2,3} Buna göre faktör analizinde toplam 27 madde, 5 alt

boyut ve toplam puan yer almaktadır. Beşli likert (1-kesinlikle katılmıyorum-5 tamamen katılıyorum) formunda olan ölçekten alınabilecek en yüksek puan 135; en düşük puan ise 27'dir. Alt boyutlara ait soruların maddeleri 1-10 maddeleri Dürüstlük, 11-15 maddeleri (ters sorular) Anti-Sosyal, 16-21 maddeleri Merhamet, 22-24 maddeleri Sportmenlik, 25-27 Adalet, 1-27 toplam puanı oluşmaktadır. Çalışmamızda ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik kat sayısı değeri $\alpha=0.824$ olarak hesaplanmıştır. Sporda karakter ölçeğinin ortalama değer, geçerlilik ve güvenilirlik kat sayısı değeri sonuçları Tablo 2'de sunulmuştur.

Araştırmanın Kısıtlılıkları

Çalışma aktif spor yapan 18-35 yaş aralığındaki profesyonel kadın basketbolcularla sınırlandırılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin analizinde SPSS 21.0 istatistik paket programı kullanıldı. Değişkenler normallik, varyansların homojenliği ön şartlarının kontrolü yapıldıktan sonra Kolmogorov-Smirnov testi ile değerlendirildi.

Tablo 2. Ölçek Puanlarının Çarpıklık-Basıklık ile Kolmogorov-Smirnov Testi, Ortalama Değer, Geçerlilik ve Güvenirlik Analiz Sonuçları

	Alt boyut	Çarpıklık (Skewness)	Basıklık (Kurtosis)	P.	Madde sayısı	Türkçe uyarlamaları	Bu çalışmada (2023)	X±S.S
Sporda taktiksel beceriler ölçeği	Pozisyon Alma ve Karar Verme	-,279	,002	,044	9	,88	,894	4,42±0,76
	Top Hareketlerine Dair Bilgi Sahibi Olma	-,327	-,656	,000	4	,80	,845	4,76±0,84
	Rakiplerini Tanıma	-,349	-,517	,000	5	,82	,882	4,49±0,92
	Değişen Durumlarda Hareket Etme	-,112	-,355	,003	4	,81	,782	4,47±0,84
Sporda karakter ölçeği	Dürüstlük	-1,585	2,735	,000	10	,81	,848	43,93±5,98
	Anti-Sosyal	-1,071	1,190	,000	5	,78	,677	19,22±3,85
	Merhamet	-1,820	1,955	,000	6	,76	,681	26,98±3,39
	Sportmenlik	-2,564	1,598	,000	3	,78	,810	13,91±1,94
	Adalet	-1,065	2,918	,000	3	,84	,733	12,62±0,91
	Karakter toplam puanı	-1,658	1,077	,000	27	,90	,824	116,65±12,67

Tablo 2'de görüldüğü üzere katılımcıların sporda karakter ölçeği ve sporda taktiksel beceri ölçeklerinden aldıkları puanların normallikten sapmaların anlamlı düzeylerde olmadığı gözlemlendi. Normal dağılım eğrilerine (Çarpıklık-basıklık değerlerine) bakıldığında normallikten sapmaların ± 3 aralığında olduğu görülmüştür. Literatürde bu değerlerin Büyüköztürk (2007) ± 1 ,

George ve Mellery (2016) ± 2 , Jondeau ve Rockinger (2003) ise ± 3 aralığında yer almasının normallikten aşırı sapmalar olmaması şeklinde yorumlanmıştır.²⁰⁻²² Bu bilgiler doğrultusunda, araştırmacılar tarafından verilerin normal dağılım gösterdiğini kabul edilmiş ve normal dağılım testleri uygulanmıştır. Değişkenler ortalama \pm standart sapma, yüzde ve frekans değerleri

kullanılarak ifade edildi. İkili grupların analizinde T testi (bağımsız gruplarda), ikiden fazla grupların analizinde ise ANOVA (tek yönlü varyans analizi) testi uygulandı. Farklılıkları belirlemek için ise Tukey testi kullanıldı. Ölçekler arasındaki ilişkinin varlığı ile yönü ve şiddetini belirlemek için pearson korelasyon analizi (Korelasyon katsayısı (r) nın yorumu; $r < 0.2$ ise çok zayıf

ilişki yada korelasyon yok, $0.2-0.4$ arasında ise zayıf korelasyon, $0.4-0.6$ arasında ise orta şiddette korelasyon, $0.6-0.8$ arasında ise yüksek korelasyon $0.8 >$ ise çok yüksek korelasyon olduğu yorumu yapılır)²³ son olarak ise, ölçeklerin geçerlik-güvenirliklerinin tespit edilebilmesi Cronbach's Alpha iç tutarlılık katsayıları ile hesaplanmıştır.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Tablo 3. Lig Düzeyine Göre Sporda Karakter ve Taktiksel Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılması

	Lig düzeyi	n.	X	S.S.	F	p.	
Sporda Taktiksel Beceri	Pozisyon alma karar verme	Kadınlar Böl. Bask. Ligi ^b	77	4,18	,80	20,418	p<,001**
		Türkiye kadınlar basketbol ligi ^b	100	4,39	,64		
		Türkiye kadın bask. süper ligi ^a	29	5,14	,57		
		Toplam	206	4,42	,76		
	Top hareket bilgisi	Kadınlar Böl. Bask. Ligi ^b	77	4,60	,90	5,350	,005*
		Türkiye kadınlar basketbol ligi ^b	100	4,75	,79		
		Türkiye kadın bask. süper ligi ^a	29	5,19	,75		
		Toplam	206	4,76	,84		
	Rakiplerini tanıma	Kadınlar Böl. Bask. Ligi ^b	77	4,29	,96	7,398	,001*
		Türkiye kadınlar basketbol ligi ^b	100	4,49	,87		
		Türkiye kadın bask. süper ligi ^a	29	5,03	,81		
		Toplam	206	4,49	,92		
Değişen durumlarda hareket	Kadınlar Böl. Bask. Ligi ^b	77	4,27	,82	7,172	,001*	
	Türkiye kadınlar basketbol ligi ^b	100	4,48	,83			
	Türkiye kadın bask. süper ligi ^a	29	4,94	,77			
	Toplam	206	4,47	,84			
Sporda Karakter	Dürüstlük	Kadınlar Böl. Bask. Ligi	77	44,36	4,77	1,986	,140
		Türkiye kadınlar basketbol ligi	100	44,18	5,93		
		Türkiye Kadın Basketbol Süper ligi	29	41,90	8,41		
		Toplam	206	43,93	5,98		
	Anti-sosyal	Kadınlar Böl. Bask. Ligi ^a	77	19,29	4,27	1,389	,252
		Türkiye kadınlar basketbol ligi ^a	100	19,48	3,26		
		Türkiye Kadın Basketbol Süper ligi ^b	29	18,14	4,49		
		Toplam	206	19,22	3,85		
	Merhamet	Kadınlar Böl. Bask. Ligi ^a	77	27,69	2,42	5,907	,003*
		Türkiye kadınlar basketbol ligi ^a	100	26,95	3,53		
		Türkiye Kadın Basketbol Süper ligi ^b	29	25,21	4,44		
		Toplam	206	26,98	3,39		
	Sportmenlik	Kadınlar Böl. Bask. Ligi ^a	77	14,21	1,39	17,574	p<,001**
		Türkiye kadınlar basketbol ligi ^a	100	14,21	1,41		
		Türkiye Kadın Basketbol Süper ligi ^b	29	12,07	3,36		
		Toplam	206	13,91	1,94		
	Adalet	Kadınlar Böl. Bask. Ligi ^a	77	12,75	,71	,370	p<,001**
		Türkiye kadınlar basketbol ligi ^a	100	12,70	,67		
Türkiye Kadın Basketbol Süper ligi ^b		29	11,97	,61			
Toplam		206	12,62	,91			
Karakter toplam puan	Kadınlar Böl. Bask. Ligi ^a	77	118,30	10,31	,084	0,003*	
	Türkiye kadınlar basketbol ligi ^a	100	117,52	11,04			
	Türkiye Kadın Basketbol Süper ligi ^b	29	109,28	19,74			
	Toplam	206	116,65	12,67			

^{a,b}: Tukey testinde farklılıkların olduğu grup açıklamalarıdır. * $p < 0,05$, ** $p < 0,001$

Çalışmamızda lig düzeyinin kadın basketbolcularda sporda taktiksel beceri alt boyutlarını etkilediği görülmüştür. Türkiye kadın basketbol süper ligi sporcularının pozisyon alma, top hareket bilgisi, rakiplerini tanıma ve değişen durumlarda hareket alt boyutlarında diğer lig düzeylerinden daha yüksek puanlar aldıkları görülmüştür ($p < 0,05$). Sporda karakter alt boyutlarında ise

merhamet, sportmenlik, adalet ve karakter toplam puanının etkisi görülürken ($p < 0,05$), dürüstlük ve anti-sosyal alt boyutlarını ise etkilemediği ($p > 0,05$) görülmüştür. Türkiye kadınlar süper liginde oynayan sporcuların sporda karakter ölçeğinin tüm alt boyutlarında daha düşük puanlar aldıkları sonucuna varılmıştır.

Tablo 4. Mevki 'ye Göre Sporda Karakter ve Taktiksel Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılması

		n.	X	S.S	F.	p.	
Sporda taktiksel beceri ölçeği	Pozisyon alma karar verme	Guard	34	4,36	,84	,785	,536
		Şutör Guard	53	4,43	,77		
		Pivot	21	4,37	,60		
		Uzun Forvet	54	4,55	,65		
		Kısa Forvet	44	4,30	,86		
		Toplam	206	4,42	,76		
	Top hareket bilgisi	Guard	34	4,78	,83	,886	,473
		Şutör Guard	53	4,81	,92		
		Pivot	21	4,45	,85		
		Uzun Forvet	54	4,84	,68		
		Kısa Forvet	44	4,72	,93		
		Toplam	206	4,76	,84		
	Rakiplerini tanıma	Guard	34	4,49	,96	,970	,425
		Şutör Guard	53	4,47	1,03		
		Pivot	21	4,14	,89		
		Uzun Forvet	54	4,60	,76		
		Kısa Forvet	44	4,54	,95		
		Toplam	206	4,49	,92		
	Değişen durumlarda hareket	Guard	34	4,53	,92	,975	,422
		Şutör Guard	53	4,41	,87		
Pivot		21	4,16	,82			
Uzun Forvet		54	4,54	,82			
Kısa Forvet		44	4,54	,77			
Toplam		206	4,47	,84			
Sporda karakter ölçeği	Dürüstlük	Guard	34	44,82	5,50	,458	,766
		Şutör Guard	53	43,57	7,46		
		Pivot	21	44,43	3,98		
		Uzun Forvet	54	43,28	5,88		
		Kısa Forvet	44	44,23	5,32		
		Toplam	206	43,93	5,98		
	Anti-sosyal	Guard	34	20,09	4,09	,656	,623
		Şutör Guard	53	18,87	4,10		
		Pivot	21	19,57	3,79		
		Uzun Forvet	54	18,94	3,69		
		Kısa Forvet	44	19,14	3,64		
		Toplam	206	19,22	3,85		
	Merhamet	Guard	34	26,94	2,95	,214	,931
		Şutör Guard	53	26,66	3,93		
		Pivot	21	26,90	2,91		
		Uzun Forvet	54	27,13	3,30		
		Kısa Forvet	44	27,25	3,46		
		Toplam	206	26,98	3,39		
	Sportmenlik	Guard	34	14,06	1,70	,496	,738
		Şutör Guard	53	13,94	2,20		
Pivot		21	14,33	1,11			
Uzun Forvet		54	13,80	1,81			
Kısa Forvet		44	13,68	2,27			
Toplam		206	13,91	1,94			
Adalet	Guard	34	12,56	,86	,221	,927	
	Şutör Guard	53	12,68	1,19			
	Pivot	21	12,71	,56			
	Uzun Forvet	54	12,61	,79			
	Kısa Forvet	44	12,55	,87			
	Toplam	206	12,62	,91			
Karakter toplam puan	Guard	34	118,47	12,19	,367	,832	
	Şutör Guard	53	115,72	15,11			
	Pivot	21	117,95	8,56			
	Uzun Forvet	54	115,76	11,47			
	Kısa Forvet	44	116,84	13,18			
	Toplam	206	116,65	12,67			

Çalışmamızda mevkiinin taktiksel beceri düzeylerine etkisi görülmemiştir ($p>0,05$; Tablo 4). Mevkii 'ye göre Taktiksel beceri düzeylerinin tüm alt boyutlarında uzun forvetlerin daha yüksek puan aldıkları fakat

diğer mevkiler ile aralarında anlamlı farklılık olmadığı hesaplanmıştır. Mevkiinin sporda karakter alt boyutlarını da etkilemediği görülmüştür ($p>0,05$).

Tablo 5. Sporda Karakter Alt Boyutlarının, Taktiksel Beceri Düzeylerine Yordayıcı Analizi

	Model	B	SH	B	T	P
Pozisyon alma ve karar verme	Sabit	2,531	,821		3,083	,002
	Dürüstlük	,022	,012	,170	1,757	,080
	Anti-sosyal	-,002	,015	-,009	-,117	,907
	Merhamet	-,015	,021	-,066	-,693	,489
	Sportmenlik	-,097	,048	-,248	-2,029	,044
	Adalet	,215	,103	,259	2,096	,037
R=.211, R ² =.045, F ₍₅₋₂₀₀₎ =1.868, p=.102						
Top hareket bilgisi	Sabit	4,090	,929		4,402	,000
	Dürüstlük	,011	,014	,076	,775	,439
	Anti-sosyal	,001	,017	,003	,037	,971
	Merhamet	-,020	,024	-,082	-,836	,404
	Sportmenlik	,013	,054	,031	,249	,804
	Adalet	,043	,116	,047	,369	,712
R=.098, R ² =.010, F ₍₅₋₂₀₀₎ =0.386, p=.858						
Rakibi tanıma	Sabit	1,403	,983		1,427	,155
	Dürüstlük	,029	,015	,187	1,956	,05*
	Anti-sosyal	-,028	,018	-,118	-1,543	,124
	Merhamet	-,012	,026	-,044	-,465	,643
	Sportmenlik	-,099	,057	-,209	-1,736	,084
	Adalet	,322	,123	,319	2,619	,009*
R=.269, R ² =.072, F ₍₅₋₂₀₀₎ =3.116, p=.010						
Değişen durumlarda hareket	Sabit	1,890	,902		2,096	,037
	Dürüstlük	,023	,013	,163	1,700	,091
	Anti-sosyal	-,016	,017	-,075	-,978	,329
	Merhamet	-,035	,024	-,142	-1,500	,135
	Sportmenlik	-,076	,052	-,175	-1,447	,149
	Adalet	,308	,113	,335	2,733	,007*
R=.251, R ² =.063, F ₍₅₋₂₀₀₎ =2.693, p=.022						

Dürüstlük, Anti-sosyal, Merhamet, Sportmenlik ve Adalet sporda karakter alt boyutlarını kullanarak Taktiksel Beceri Alt Boyutlarından pozisyon alma ve karar verme değişkenini yordamak amacıyla çok değişkenli doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Sporda taktiksel beceri ölçeğinin alt boyutlarından pozisyon alma ve karar verme alt boyutunda alınan puanların sporda karakter ölçeğine göre oluşturulan regresyon modelinin anlamlı olmadığı tespit edilmiştir ($F_{(5-200)}=1.868$, $p=.102$). Pozisyon alma ve karar verme alt boyutundan alınan puanlara ilişkin varyansın % 4,5'ini açıklamaktadır ($R^2=.045$).

Sporda taktiksel beceri ölçeğinin alt boyutlarından Top hareket bilgisi alt boyutunda alınan puanların sporda karakter ölçeğine göre oluşturulan regresyon modelinin anlamlı olmadığı tespit edilmiştir ($F_{(5-200)}=0.386$, $p=.858$). Top hareket bilgisi

alt boyutundan alınan puanlara ilişkin varyansın % 1'ini açıklamaktadır ($R^2=.010$).

Sporda taktiksel beceri ölçeğinin alt boyutlarından Rakibi tanıma alt boyutunda alınan puanların sporda karakter ölçeğine göre oluşturulan regresyon modelinin anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($F_{(5-200)}=3.116$, $p=.010$). Top hareket bilgisi alt boyutundan alınan puanlara ilişkin varyansın % 7.2'sini açıklamaktadır ($R^2=.072$). Değişkenlerden adalet ve dürüstlük değişkeninin istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). Dürüstlük puanındaki bir birim değişimin rakibi tanıma puanında 0,029'luk, adalet puanındaki bir birimlik değişimin rakibi tanıma puanından 0,322'lik değişim gösterdiği, diğer değişkenlerin katsayılarının istatistiksel olarak anlamlı olmadığı bulunmuştur.

Sporda taktiksel beceri ölçeğinin alt boyutlarından Değişen durumlarda hareket

alt boyutunda alınan puanların sporda karakter ölçeğine göre oluşturulan regresyon modelinin anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($F_{(5-200)}=2.693$, $p=.022$). Değişen durumlarda hareket alt boyutundan alınan puanlara ilişkin varyansın % 6.3'ünü açıklamaktadır ($R^2=.063$). Değişkenlerden adalet

değişkeninin istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). Adalet puanındaki bir birimlik değişiminin değişen durumlarda hareket puanından 0,308'lik değişim gösterdiği, diğer değişkenlerin katsayılarının istatistiksel olarak anlamlı olmadığı bulunmuştur.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmamızda lig düzeyinin taktiksel beceri düzeylerini etkilediği görülmüştür. Türkiye kadın basketbol süper ligi sporcularının pozisyon alma, top hareket bilgisi, rakiplerini tanıma ve değişen durumlarda hareket alt boyutlarında diğer lig düzeylerinden daha yüksek puanlar aldıkları görülmüştür ($p<0,05$). Sporda karakter alt boyutlarından merhamet, sportmenlik, adalet ve karakter toplam puanının etkisi görülürken ($p<0,05$), dürüstlük ve anti-sosyal alt boyutlarını ise etkilemediği ($p>0,05$) görülmüştür. Türkiye kadınlar süper liginde oynayan sporcuların sporda karakter ölçeğinin tüm alt boyutlarında daha düşük puanlar aldıkları hesaplanmıştır. Elek (2021) yaptığı çalışmada lig düzeyi arttıkça taktiksel beceri düzeylerinin de arttığını bildirmiştir.²⁴ Kannekens ve ark., (2011) yaptıkları çalışmalarında lig düzeyinin taktiksel beceri düzeylerine etkisinin olduğunu bildirmiştir.²⁵ Keller ve ark. (2018) Avusturyalı futbolcular üzerinde yaptığı çalışmada video tabanlı test sonuçlarına göre, lig düzeyinin taktiksel beceri düzeylerini etkilediği görülmüştür.²⁶ Lig düzey farklılıklarına dayalı olarak taktik beceriler ve rekabet standardı arasında pozitif bir ilişki olduğu görülmüştür.^{27,28} Bu bağlamda farklı performans seviyelerinde elde edilen bu farklılıkların antrenman (teknik, taktik) uygulamalarının yoğunluğundan kaynaklandığı düşünülebilir. Afacan ve ark., (2014) yaptığı çalışmada 2.Lig'de oynayan futbolcular, 3.Lig'de oynayanlara göre profesyonelliğin gereklerini daha çok yerine getirdiğini tespit etmiştir.²⁹ Yılmaz (2022) futbolcular üzerinde yaptığı çalışmada lig düzeyinin sporda karakter alt boyutlarını etkilediği ifade etmiştir.³⁰ Acet (2019) ise lig seviyelerine göre kişilik düzeylerinde anlamlı bir farklılık olmadığını

bildirmiştir.³¹ Böyle bir sonucun ortaya çıkmasının nedenleri olarak; Süper lig basketbolcuların, profesyonel bir yaklaşım ile futbolu meslek olarak kabul etmeleri, toplumsal sorumluluklarının daha da bilincinde olmaları ve medyada süper ligin diğer lig basketbolcularına göre daha çok yer alması, taraftar ve profesyonelliğe aday futbolcular nezdinde davranışlarıyla örnek olmaları gerekliliği, profesyonel basketbolcuların saha içi ve saha dışı tecrübelerinin daha yüksek olabileceğinden kaynaklandığı söylenebilir.

Çalışmamızda mevkiinin sporda taktiksel beceri alt boyutlarına etkisi görülmemiştir ($p>0,05$; Tablo 4). Mevkii 'ye göre sporda taktiksel beceri düzeylerinin tüm alt boyutlarında uzun forvetlerin daha yüksek puan aldıkları fakat diğer mevkiiler ile aralarında anlamlı farklılık olmadığı hesaplanmıştır. Mevkiinin sporda karakter alt boyutlarını da etkilemediği görülmüştür ($p>0,05$). Basketbolcuların saha içerisinde yüksek hızdaki bir rekabet ortamında mücadele ettiklerinden dolayı belirli bir ortak karakter yansıtmaları gerekmektedir. Basketbolcularda mevki ile sporda karakter arasında yapılmış çalışmalara rastlanmamıştır. Bu nedenle elde edilen bulgular literatüre yeni bilgiler sağlayacaktır. Mevkiye göre yapılmış bir çalışmada fiziksel olarak daha zorlayıcı durumlarda basketbolcuların taktikler beceri düzeylerinin düştüğünü belirtmiştir.³²

Dürüstlük, Anti-sosyal, Merhamet, Sportmenlik ve Adalet sporda karakter alt boyutlarını kullanarak Taktiksel Beceri Alt Boyutlarından pozisyon alma ve karar verme değişkenini yordamak amacıyla çok değişkenli doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Sporda taktiksel beceri ölçeğinin

alt boyutlarından pozisyon alma ve karar verme alt boyutunda alınan puanların sporda karakter ölçeğine göre oluşturulan regresyon modelinin anlamlı olmadığı tespit edilmiştir ($F_{(5-200)}=1.868$, $p=.102$). Pozisyon alma ve karar verme alt boyutundan alınan puanlara ilişkin varyansın % 4,5'ini açıklamaktadır ($R^2=.045$).

Sporda taktiksel beceri ölçeğinin alt boyutlarından Top hareket bilgisi alt boyutunda alınan puanların sporda karakter ölçeğine göre oluşturulan regresyon modelinin anlamlı olmadığı tespit edilmiştir ($F_{(5-200)}=0.386$, $p=.858$). Top hareket bilgisi alt boyutundan alınan puanlara ilişkin varyansın % 1'ini açıklamaktadır ($R^2=.010$).

Sporda taktiksel beceri ölçeğinin alt boyutlarından Rakibi tanıma alt boyutunda alınan puanların sporda karakter ölçeğine göre oluşturulan regresyon modelinin anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($F_{(5-200)}=3.116$, $p=.010$). Top hareket bilgisi alt boyutundan alınan puanlara ilişkin varyansın % 7,2'sini açıklamaktadır ($R^2=.072$). Değişkenlerden adalet ve dürüstlük değişkeninin istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). Dürüstlük puanındaki bir birim değişimin rakibi tanıma puanında 0,029'luk, adalet puanındaki bir birimlik değişimin rakibi tanıma puanından 0,322'lik değişim gösterdiği, diğer değişkenlerin katsayılarının istatistiksel olarak anlamlı olmadığı bulunmuştur.

Sporda taktiksel beceri ölçeğinin alt boyutlarından Değişen durumlarda hareket alt boyutunda alınan puanların sporda karakter ölçeğine göre oluşturulan regresyon modelinin anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($F_{(5-200)}=2.693$, $p=.022$). Değişen durumlarda hareket alt boyutundan alınan puanlara ilişkin varyansın % 6,3'ünü açıklamaktadır ($R^2=.063$). Değişkenlerden adalet değişkeninin istatistiksel olarak anlamlı

olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). Adalet puanındaki bir birimlik değişimin değişen durumlarda hareket puanından 0,308'lik değişim gösterdiği, diğer değişkenlerin katsayılarının istatistiksel olarak anlamlı olmadığı bulunmuştur. Basketbolcularda sporda karakter ve sporda taktiksel beceri düzeyleri arasında yapılmış çalışmalara rastlanmamıştır. Bu nedenle eldeki bulgular literatüre yeni bilgiler sağlayacaktır.

Çalışmada sonuç olarak, lig düzeyine göre sporda taktiksel beceri alt boyutlarında anlamlı farklılıklar olduğu sonucuna varılmıştır. Lig düzeyine göre sporda karakter alt boyutlarından merhamet, sportmenlik, adalet ve karakter toplam puanlarında anlamlı farklılıklar görülürken ($p<0,05$), dürüstlük ve anti-sosyal alt boyutların da ise anlamlı farklılık olmadığı ($p>0,05$) görülmüştür. Mevkii' ye göre sporda taktiksel beceri alt boyutları ve sporda karakter alt boyutlarında anlamlı farklılıklar olmadığı sonucuna varılmıştır ($p>0,05$). Adalet ve dürüstlük puanlarının yüksekliği sporcuların müsabaka sırasında nasıl davranacağı hakkında bilgi verdiği, rakibin tanınması ve değişen durumlarda hareketi hakkında bilgi sağlamaktadır. Çalışmamıza öneri olarak;

•Profesyonel kadın basketbol sporcularına mental hazırlık dönemlerinde spor karakteri ve taktiksel beceri düzeylerinin ilişkisi hakkında (Karakter yapısının müsabaka davranışını ve taktiksel olarak rakibin kendini tanınmasına ve değişen durumlardaki hareket planını hakkında bilgi verdiği) bilgiler verilmelidir.

•Erkek ve kadın profesyonel basketbol oyuncuların sporda karakter ve sporda taktiksel beceri düzeyleri karşılaştırılarak alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

1. Yetim, A.A. (2000). "Sporun Sosyal Görünümü". Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 5 (1), 63-72.
2. Jang C.Y. (2013). Development and Validation of the Sport Character Scale. Doctorate thesis, The University of Utah, USA.
3. Görgüt, İ. ve Tuncel, S. (2017). "Spor Karakter Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması". Spormetre, 15 (3), 149-156.
4. Stolls, S.K. and Keller, J.M. (2000). "Do Sports Build Character? In J. R. Gerdy, Sports in School: The Future of an Institution". New York: Teachers College Press.
5. Lumpkin, A, Stoll, K. and Beller, J.M. (2003). "Sport Ethics: Applications for Fair Play". New York: McGraw-Hill Education.

6. Kaplan, E. ve Akyüz, O. (2020). "Futbolcuların Başarı Hedefleri ve Spor Karakterleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi". *International Journal of Exercise Psychology*, 2 (2), 82-90.
7. Hon, J. and O'Connor, B. (1994). "Teaching Fair Play: The Essence of Sport". *Journal of Physical Education, Recreation & Dance*, 65 (7), 70-73. <https://doi.org/10.1080/07303084.1994.10606969>
8. Shields, D.L. and Bredemeier, B.J. (1995). "Character Development and Physical Activity". Champaign, IL: Human Kinetics.
9. Davidson, M.L., Khmelkov, V.T. and Moran-Miller, K.E. (2000). "Individual and Team Character in Sport Questionnaire (ITCSQ)". SUNY Cortland: PO Box.
10. Egesoy, H., Eniseler, N., Çamlıyer, H. ve Çamlıyer, H. (1999). "Elit ve Elit Olmayan Futbol Oyuncularının Karar Verme Performanslarının Karar Verme Hızı ve Verilen Kararın Doğruluğu Açısından Karşılaştırılması". *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3 (2), 22-33.
11. Sage, L. and Kavussanu, M. (2007). "The Effects of Goal Involvement on Moral Behavior in a n Experimentally Manipulated Competitive Setting". *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 29 (2), 190-207. <https://doi.org/10.1123/jsep.29.2.190>
12. Williams, A.M. and Ford, P.R. (2013). "Game Intelligence": Anticipation and Decision Making, in *Science and soccer*". London: Routledge.
13. Bayraktaroğlu, Y., Albayrak, A.Y., Turkay, H. ve Kurudirek, M.İ. (2020). "Basketbol Oyuncularının Liderlik Yönelimi ve Zaman Yönetimlerinin İncelenmesi". *İğdır Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 3 (1), 1-12.
14. Akkaya, G. (2020). Kadınlar Süper Ligi'nde Oynayan Basketbolcularda Duygusal Sermayenin İş ve Yaşam Doyumuna Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
15. Yüceant, M., Ünlü, H., Bahadır, Z. ve Balanlı, O.F. (2022). "Kadın Basketbolcularının Yaşam Doyumları ile Pozitif ve Negatif Duygu Boyutlarının İncelenmesi: Kalıntı Araştırması". *Türkiye Klinikleri J Sports Sci*, 14 (2), 191-198.
16. Dursun, B. (2019). Kadın Sporcuların Sportmenlik Yönelimlerinin Etik Duruşa Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
17. Karasar, N. (2017). "Bilimsel Araştırma Yöntemleri: Kavramlar, Teknikler ve İlkeler". Ankara: Nobel Yayınevi.
18. Elferink-Gemser, M.T., Visscher, C., Richart, H. and Lemmink, K.A. (2004). "Development of the Tactical Skills Inventory for Sports". *Perceptual and Motor Skills*, 99 (3), 883-95. <https://doi.org/10.2466/pms.99.3.883-8>
19. Yarayan, Y.E., Yıldız, A.B., Gülşen, D.B.A. ve İlhan, L. (2020). "Futbolculuk Seviyesi Prososyal ve Antisosyal Davranışların Bir Belirleyicisi midir?". *Spor metre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 18 (4), 125-133. <https://doi.org/10.33689/spormetre.679950>
20. Büyükköztürk, Ş. (2007). "Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı". Ankara: Pegem A Yayıncılık.
21. George, D. and Mallery, P. (2010). "SPSS for Windows Step by Step. A Simple Study Guide and Reference". GEN, Boston, MA: Pearson Education, Inc.
22. Jondeau, E. and Rockinger, M. (2003). "Conditional Volatility, Skewness, and Kurtosis: Existence, Persistence, and Comovements". *Journal of Economic Dynamics and Control*, 27 (10), 1699-1737. [https://doi.org/10.1016/S0165-1889\(02\)00079-9](https://doi.org/10.1016/S0165-1889(02)00079-9)
23. Sedgwick, P. (2012). "Pearson's Correlation Coefficient". *BMJ*, 345, e4483. <https://doi.org/10.1136/bmj.e4483>
24. Elek, C. (2021). Adölesan Dönemi Farklı Yaş Gruplarındaki Futbolcuların Taktiksel Beceri Düzeylerin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Muş Alparslan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Muş.
25. Kannekens, R., Elferink-Gemser, M.T. and Visscher, C. (2011). "Positioning and Deciding: Key Factors for Talent Development in Soccer". *Scandinavian journal of medicine & science in sports*, 21 (6), 846-852. <https://doi.org/10.1111/j.1600-0838.2010.01104.x>
26. Keller, B.S., Raynor, A.J., Iredale, F. and Bruce, L. (2018). "Tactical Skill in Australian Youth Soccer: Does it Discriminate Age-match Skill Levels? ". *International Journal of Sports Science & Coaching*, 13 (6), 1057-1063. <https://doi.org/10.1177/1747954118760778>
27. McPherson, S.L. (1999). "Expert-novice Differences in Performance Skills and Problem Representations of Youth and Adults During Tennis Competition". *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 70 (3), 233-251.
28. Ward, P. and Williams, A.M. (2003). "Perceptual and Cognitive Skill Development in Soccer: The Multidimensional Nature of Expert Performance". *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 25 (1), 93-111. <https://doi.org/10.1123/jsep.25.1.93>
29. Afacan, E., Hüseyin, B.A.L., Gümüşdağ, H. ve Çobanoğlu, G. (2014). "Sosyolojik Açından Futbol ve Profesyonellik". *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7 (2), 525-542.
30. Yılmaz, C. (2022). Futbolcularda Karakterin Karar Verme ve Taktiksel Beceriye Etkisi. Doktora Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Samsun.
31. Acet, M. (2019). Ampüte Futbol ve Tekerlekli Sandalye Basketbol Sporcularının Kişilik Özellikleri ve Karar Verme Stillерinin Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi. Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
32. Roman, I.R., Molinuevo, J.S. and Quintana, M.S. (2009). "The Relationship Between Exercise Intensity and Performance in Drills Aimed at Improving the Proficiency, Technical and Tactical Skills of Basketball Players". *Revista Internacional de Ciencias del Deporte*, 14 (5), 1-10.